

ERKLÆRING

Den pågående digitaliseringen omfatter de fleste områder og vil sterkt påvirke det norske samfunnet de kommende årene. Digitaliseringen er transformerende i sin natur og utviklingen vil preges av så vel innovasjon og muligheter, som av nødvendige og utfordrende omstillingsprosesser. Ikke minst vil dette merkes innenfor utviklingen og anvendelsen av kunstig intelligens (AI).

Kombinasjonen av stadig større datamengder, kraftigere datamaskiner, mer effektive kommunikasjonsmuligheter og teoretiske gjennombrudd har gjort AI-teknologien moden for praktisk implementering og utprøving på en rekke områder. Fremover vil stadig flere beslutnings- og styringsprosesser være støttet av systemer med innslag av kunstig intelligens. Det må sikres at denne utviklingen skjer på en ansvarlig måte, med hensyntagen til så vel samfunn som næring og individ. Ansvarlig digitalisering må settes på dagsordenen!

Et sentralt område som vil bli berørt er det norske arbeidsmarkedet. En ansvarlig utvikling på dette området forutsetter et nært samarbeid mellom myndigheter og arbeidslivets parter lokalt og sentralt. Dette må ivareta hensynet til å fremme mulighetene og samtidig håndtere utfordringene. Vi trenger retningslinjer og initiativ som både fremmer investeringsinsentiver og et dynamisk og bærekraftig norsk innovasjonsmiljø, og som samtidig sikrer en rettferdig, robust, transparent og pålitelig bruk av kunstig intelligens i både privat og offentlig sektor.

På denne bakgrunn har partene blitt enige om følgende erklæring:

Erklæring om ansvarlig bruk av kunstig intelligens i arbeidslivet

Etiske retningslinjer og prinsipper

Gjeldende lovgivning har mange bestemmelser som legger viktige føringer på den digitale utviklingen og bruken av kunstig intelligens. Ikke minst gjelder dette f.eks. mange av de krav som følger av arbeidsmiljøloven og personvernreguleringen (GDPR).

Utover gjeldende regulering er det imidlertid også behov for tydelige etiske retningslinjer og prinsipper i denne sammenheng. Vi støtter derfor opp om EUs overgripende initiativ om etiske retningslinjer for AI og det videre arbeidet med å vurdere disse retningslinjene i praksis (The Ethics Guidelines for Trustworthy Artificial Intelligence (AI): <https://ec.europa.eu/futurium/en/ai-alliance-consultation>).

For å sikre en ansvarlig digitalisering i det norske arbeidslivet bør særlig følgende retningslinjer og prinsipper legges til grunn ved utvikling og bruk av kunstig intelligens.

- Beslutninger og anbefalinger med støtte av kunstig intelligens må være rettferdige, ikke-diskriminerende og transparente:
 - Kunstig intelligens må ikke diskriminere mellom personer på grunn av etnisk opprinnelse, religion, kjønn, seksuell legning eller nedsatt funksjonsevne. Datagrunnlaget, systemkonstruksjonen og bruken av kunstig intelligens må være så nøytral og fordomsfri som mulig.
 - Den enkelte skal kunne skjønne innholdet og grunnlaget for en beslutning eller anbefaling, og basert på dette kunne utfordre riktigheten i konklusjonen.
 - I arbeidet for transparens, opprettholde en bevissthet om at transparens også kan by på etiske fallgruver og begrensninger.

- Klare ansvarsforhold:
 - Ved innføring av kunstig intelligens har selskaper som designer, selger eller bruker AI ansvar for kvaliteten beslutningsprosessen, beslutningsgrunnlaget samt beslutningenes innhold og resultat.
 - Den som bruker kunstig intelligens må ha relevante kontrollmekanismer for å kunne utøve et slikt ansvar og tilby tilstrekkelig grad av transparens.
- Hensynet til arbeidstakeres personverninteresser må ivaretas gjennom hele utviklingsprosessen:
 - Hensynet til arbeidstakeres personverninteresser må være en integrert del av hele systemutviklingsprosessen. Dette gjelder bl.a. spesifikasjoner og kvalitetskontroller som ligger til grunn for bruk av kunstig intelligens i det norske arbeidslivet, samt i relasjonen mellom arbeidsgivere og arbeidstakere.
- Det bør legges til rette for intern rapportering av risiko og eventuelle brudd på retningslinjer, og etablere rutiner for tiltak og oppfølging.

Kompetansehevende tiltak

Kunstig intelligens vil skape nye arbeidsplasser og samtidig gjøre andre arbeidsplasser overflødige. Myndigheter og arbeidslivets parter, gjennom toparts-dialogen basert på eksisterende avtaler, bør derfor ta et aktivt ansvar for å sikre en sosialt ansvarlig omstilling ved å gå sammen om kompetansehevende tiltak innenfor digitalisering og kunstig intelligens, herunder også for økt forståelse for de etiske perspektiver som utviklingen medfører. Det bør etableres mekanismer i partsdialogen for løpende dialog om etiske dilemmaer. Dette både for å styrke konkurranseevnen til norsk næringsliv og styrke den enkeltes situasjon og omstillingsevne i et arbeidsmarked som er i endring. Derfor er det viktig med kompetanseutvikling av arbeidstakerne for å sikre at de får ta del i det nye arbeidslivet. Denne opplæringen må forsterkes allerede i ordinært utdanningsløp og for etter- og videreutdanning for arbeidstakere, blant annet med læringsmål i etiske utfordringer.

Kunnskap om samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser

Industrialiseringen av kunstig intelligens vil medføre at arbeidsoppgaver i samfunnet vil bli påvirket og kanskje til og med forsvinne. En mulig konsekvens er at samfunnets ressurser blir skjevfordelt og at ulikheter mellom mennesker, regioner og næringer forsterkes på en uønsket og utilsiktet måte.

For å kunne motvirke uønskede effekter av digitaliseringen av arbeidsmarkedet er det viktig med kunnskap. Der hvor det er relevant bør anvendelsen av kunstig intelligens analyseres og forstås med hensyn til mulige samfunnsmessige og økonomiske konsekvenser. Det vil være viktig å skape arenaer for debatt rundt AI-relaterte problemstillinger og etikk. Politikere og arbeidslivets parter bør sammen med utdanningsinstitusjoner og forskningsmiljøer ta et aktivt ansvar for å sikre de nødvendige ressurser for gjennomføring av slike studier og forskningsprosjekter.

Følgende selskaper og organisasjoner støtter erklæringen

Telenor ASA
Tekna Telenor, NITO
Telenor, Negotia Telenor

Evry ASA
Tekna Evry, NITO Evry,
ALT Evry, Negotia Evry

YS

IBM Norge AS
Tekna IBM, IT-Forbundet
IBM, EL&IT Forbundet
IBM, Parat IBM, NITO IBM,
Negotia IBM

Tekna

DnB ASA
Finansforbundet DnB

NITO

Parat

Equinor ASA

Finansforbundet

Schibsted Media Group AS

NHO

DNV GL

Abelia

Virke